

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SUZUKI, SHUNRYŪ *Brățele râului se revarsă în întuneric:*
comentarii la Sandōkai / Shunryū Suzuki;
trad. din lb. engleză: Marilena Constantinescu
București: Herald, 2018.
I. Constantinescu, Marilena (trad.)
ISBN 978-973-111-558-0
29

Coordonatorul colecției:
Gabriela Deniz

Redactori:
Andreea Roșeț
Gabriela Deniz

Corector:
Ana-Maria Palade

DTP și layout:
Codruț Radu

Shunryū Suzuki,
Branching Streams Flow in the Darkness
©1999 San Francisco Zen Center
Published by arrangement with University of California Press

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare a informației, fără permisiunea editorului. Ediție în limba română publicată de Editura Herald. Copyright © 2018.

Shunryū Suzuki

**BRĂȚELE RÂULUI
SE REVARSA
ÎN ÎNTUNERIC**

COMENTARII LA SANDŌKAI

Traducere din limba engleză:
Marilena Constantinescu

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

MULȚUMIRI	5	AL ȘAPTELEA DISCURS - Fără să căutăm realizarea în vreun fel, doar stăm așezați, aceasta este calea pe care o urmăm	113
INTRODUCERE	9	AL OPTULEA DISCURS - În lumină există întuneric absolut	129
SEKITŌ KISEN ȘI POEMUL SANDŌKAI	23	AL NOUĂLEA DISCURS - Salcia nu se frânge sub greutatea zăpezii	143
NOTE CĂTRE CITITOR	31	AL ZECELEA DISCURS - Suferința este un lucru valoros	157
SANDŌKAI - Armonia dintre diversitate și identitate	35	AL UNSPREZECELEA DISCURS - Nu vă atașați prea mult de cuvinte sau de reguli	173
SANDŌKAI - 石頭參同契	38	AL DOISPREZECELEA DISCURS - Nu-ți pierde zilele și nopțile-n zadar	183
PRIMUL DISCURS - Lucrurile-așa-cum-este	41	PRELEGERE ȚINUTĂ ÎN FAȚA UNUI GRUP DE VIZITATORI - Suntem doar o fărâmă din marea ființă	199
AL DOILEA DISCURS - O mână caldă strânge o alta	55	SANDŌKAI - Identitatea dintre unu și multiplu	217
AL TREILEA DISCURS - Buddha este întotdeauna aici	69	LINIA DE TRANSMISIE A MAEȘTRILOR MENȚIONAȚI ÎN TEXT	220
AL PATRULEA DISCURS - Gaița albastră îți va merge direct la inimă	81		
AL CINCILEA DISCURS - Într-o zi putem fi foarte fericiți, pentru ca a doua zi să nu știm ce se va întâmpla cu noi	93		
AL ȘASELEA DISCURS - Barca nu se oprește niciodată	101		

SEKITŌ KISEN ȘI POEMUL SANDŌKAI

de Michael Wenger

Sekitō Kisen (ch. Shitou Xiqian, 700-790), autor al poemului *Sandōkai*, s-a născut la începutul secolului al VIII-lea, în provincia Guangdong, din sudul Chinei. A apărut pe lume în epoca în care Zenul începea să se structureze, să crească în popularitate și să fie recunoscut pentru prima dată ca școală și linie de succesiune separată. Atât cercetările legate de natura și de originile Zenului, cât și cele mai vechi referințe despre Bodhidharma (470-543), primul Patriarh Zen, datează din această perioadă.

La vremea aceea, Zenul începuse să devină cunoscut pentru accentul pus atât pe experimentarea directă a realității, cât și pe necesitatea practicării meditației în postura așezat. Tot în această perioadă au apărut și disputele sectare între școala din Nord a Zenului – care promova o doctrină a prac-

Respectivii graduale – și școala din Sud – care susținea că dobândirea iluminării este spontană și directă.

Dezbaterile au continuat de-a lungul timpului și s-au extins și asupra stabilirii superiorității uneia sau a celeilalte. Din perspectiva lumii moderne, diferențele dintre cele două școli par a fi fost exagerate, mai ales că ambele au subliniat atât aspectul direct, cât și necesitatea unei practici constante, realizate în principal prin intermediul meditației în postura așezat. Într-adevăr, școala de Nord a fost inițial foarte populară și influentă, însă după doar câteva generații, influența și identitatea sa, ca școală separată, s-au estompat.

Nu se știu prea multe lucruri despre viața lui Sekitō. Primul eveniment care se cunoaște îl reprezintă întâlnirea pe care Sekitō a avut-o, la vârsta de 12 ani, cu cel de-Al Șaselea Patriarh Zen, Daikan Enō (ch. Dajian Huineng, 638-713). Cronica spune că atunci când tânărul precoce s-a apropiat de Enō, maestrul i s-a adresat, glumind: „Dacă o să devii discipolul meu, vei deveni [la fel de urât] ca și mine”. Sekitō a zâmbit și a spus: „De acord. Vreau să devin discipolul tău”. Doi ani mai târziu, Sekitō a fost unul dintre discipolii prezenți la căpătâiul pătului de moarte al lui Enō.

Se pare că în următorii 15 ani de la moartea maestrului său, Sekitō a practicat de unul singur Zenul, după care a mers să studieze cu unul dintre discipolii principali ai lui Enō, Seigen Gyōshi (ch. Qingyuan Xingsi, 660-740). După primul lor dia-

log, Seigen a spus despre noul său discipol: „În comunitatea mea am multe animale cu două coarne. Doar un unicorn îmi mai lipsea.”

În 742, Sekitō și-a construit o colibă pe marginea unei stânci din Muntele Heng, într-o zonă care este cunoscută în prezent sub numele de provincia Hunan. Numele de Sekitō, „cap de piatră”, provine din zazenul pe care îl practica fiind așezat pe această margine de stâncă. Cu privire la Sekitō, Eihei Dōgen, cel care, cinci secole mai târziu, a adus Zenul Sōtō în Japonia, a scris următoarele:

Marele Maestru Shitou [Sekitō] a stat în zazen pe o stâncă, lângă coliba sa de paie. A practicat încontinuu, zi și noapte, fără să doarmă. Deși nu a ignorat nici munca fizică, el nu a neglijat practica zazenului pe parcursul zilei. În prezent, descendenții maestrului său, Qingyuan [Seigen], sunt răspândiți în întreaga Chină, în folosul oamenilor și al [ființelor] *deva*¹. Toate acestea se datorează practicii continue, solide și marii determinări a lui Shitou [Sekitō].

S-au păstrat totodată și câteva schimburi de replici care au avut loc între Sekitō și discipolii săi. Într-una dintre întâlniri, Tennō Dōgo (ch.

¹ În lb. sanscrită, *deva* (fem. *devi*) înseamnă divinitate. În hinduism, termenul se referă la divinitățile binevoitoare, aflate în luptă cu divinitățile malefice numite *asura*. În budism, *deva* sunt considerate acele ființe non-umane, cu grade variate de divinitate în funcție de tărâmul în care se nasc ca urmare a meritelor acumulate în viețile anterioare. (N. red.)

Respe Tianhuang Daowu, 748-827), discipolul lui Sekitō, l-a întrebat pe maestrul său despre succesorul de drept al celui de-Al Șaselea Patriarh Zen.

„Cine este cel care a obținut esența învățături de la cel de-Al Șaselea Patriarh?”

Sekitō a răspuns: „A obținut-o cel care a înțeles *Dharma* lui Buddha.”

„Tu ai obținut-o?” l-a întrebat Dogo.

„Eu nu înțeleg *Dharma* lui Buddha”, a răspuns Sekitō.

Cu altă ocazie, un călugăr l-a întrebat pe Sekitō:

„Cum se obține eliberarea?”

Sekitō: „Cine te-a pus în robie?”

Călugărul: „Ce este tărâmul pur?”

Sekitō: „Cine te-a pângărit?”

Călugărul: „Ce este *nirvana*?”

Sekitō: „Cine te-a adus în ciclul nașterii și al morții?”

*

Pe vremuri se spunea că un călugăr rămâne ignorant atâta vreme cât nu îl vizita atât pe maestrul Sekitō, care locuia în partea de „sud a lacului”, cât și pe maestrul Baso (ch. Mazu, 709-788), care locuia în „partea vestică a râului”. Cele cinci școli ale tradiției Zen s-au dezvoltat pornind de la acești doi mari maștri, care, la vremea lor, au întruchipat cu adevărat calea Zen. Deși nu a fost dovedit oficial faptul că acești doi mari maștri s-ar fi întâlnit în persoană, fiecare dintre ei și-a trimis discipolii la celălalt pentru a-și aprofunda studiul.

Iată un exemplu al modului în care aceștia au interacționat cu Yakusan Igen (ch. Yaoshan Weiyuan, 745-828), care, mai târziu, a devenit unul dintre succesorii lui Sekitō. Yakusan l-a vizitat pe Sekitō și l-a întrebat:

„Am o bună înțelegere a învățăturilor care se regăsesc în scripturile budismului, dar am auzit că, în Sud, ei [practicanții Zen] își îndreaptă atenția direct către minte. Și, astfel, ei își văd adevărata natură și devin *buddha*. Acest lucru nu-mi este foarte clar încă. Îți cer, cu respect, să-mi explici aceste cuvinte.”

Sekitō a spus: „În acest fel nu va da rezultate și nici invers nu va da rezultate și nu va da rezultate nici așa și nici invers. Tu ce zici?”

Yakusan a rămas înmărmurit.

Atunci, Sekitō a spus: „Ar trebui să te duci să-i faci o vizită lui Baso.”

Astfel, Yakusan a mers la Baso, a făcut o plecăciune în fața acestuia și a pus aceeași întrebare.

Baso a spus: „Câteodată «îl» fac să ridice sprâncenele și să clipească, alteori nu «îl» fac să ridice sprâncenele și să clipească. Câteodată, ridicarea sprâncenelor și clipitul sunt bune, alteori ridicarea sprâncenelor și clipitul nu-s bune. Tu ce zici?”

Auzind aceste cuvinte, Yakusan a avut o revelație și a făcut o plecăciune adâncă.

Baso l-a întrebat: „Ce adevăr ai realizat de te-a făcut să te pleci în fața mea?”

Yakusan a răspuns: „Când eram împreună cu Sekitō, era ca și cum un țânțar stătea cățărât pe un taur de fier.”

Atunci, Baso i-a spus: „Din moment ce ai realizat adevărul, trebuie să-l păstrezi cu sfințenie. Însă, adevăratul tău maestru este Sekitō.”

Un alt schimb de replici dintre Sekitō și Yakusan exemplifică și mai bine ce înseamnă o adevărată întâlnire dintre un maestru și un discipol.

Într-o zi, văzându-l pe Yakusan așezat în zazen, Sekitō l-a întrebat: „Ce faci aici?”

Yakusan a răspuns: „Nu fac absolut nimic.”

Sekitō a spus: „În acest caz, stai făcând nimic.”

Yakusan a răspuns: „Dacă aș sta așezat făcând nimic, înseamnă că aș face ceva.”

Sekitō a întrebat: „Spui că nu faci nimic. Ce este acest «a nu face»?”

Yakusan a răspuns: „Nici măcar cei zece mii de înțelepți nu știu acest lucru.”

Sandōkai (ch. *Cantongqi*) abordează diviziunea dintre școlile nordice și sudice, precum și alte dihotomii, cum ar fi „unu” și „multiplicitate”, „lumină” și „întuneric”, „similitudine” și „diversitate”. (În climatul științific de astăzi, Sekitō ar fi putut scrie și despre „undă” și „particulă”.) Fiind alcătuit din 22 de cuplete (44 de versuri), poemul urmează adesea un proces care constă în punerea accentului

mai întâi pe discontinuitate, apoi pe continuitate și, în final, pe complementaritate.

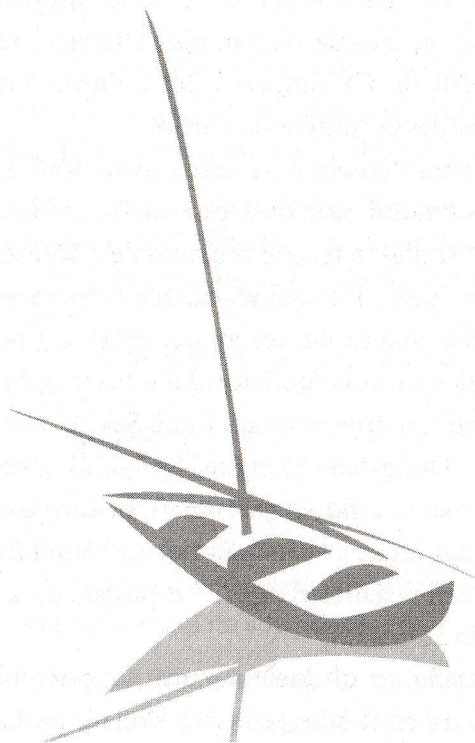
Înainte de Sekitō exista deja un text daoist despre *Yi jing*, intitulat *Sandōkai*, de aceea în poem găsim aluzii la temele daoiste referitoare la natură și la schimbare. De asemenea, se simte influența filosofiei Kegon (școala budismului Huayen sau a „Ghirlandei de flori”), care are la bază similaritatea și interdependența tuturor lucrurilor.

Importanța deosebită pe care școala Sōtō Zen o acordă poemului *Sandōkai* este foarte evidentă. Poemul este recitat în fiecare zi în templele Sōtō Zen din întreaga lume. De asemenea, acest poem este recitat de cele mai multe ori atunci când se ține o ceremonie în memoria fondatorului unui templu.

Mai târziu, la trei generații după Sekitō, Tōzan Ryōkai (ch. Dongshan Liangjie, 807-869) a scris *Hokyō Zanmai* (ch. *Baojing Sanmei*), în care autorul a dezvoltat ideile avansate în poemul *Sandōkai*. Învățătura celor „cinci ranguri”¹ a plecat, de asemenea, de la *Sandōkai*.

Voi încheia cu ultimele versuri ale poemului *Sandōkai*, care sunt adesea inscripționate pe *han*, placa de lemn care se lovește pentru a anunța începerea meditației în templele și mănăstirile Zen: „Vă îndemn pe voi, cei care studiați misterul, să nu vă pierdeți zilele și nopțile în zadar!”

¹ Referire la poemul *Cinci ranguri*, alcătuit din cinci strofe care descriu stadiile realizării în practica Zen. (N. red.)

NOTE CĂTRE CITITOR

Pentru prelegerile în care poemul *Sandōkai* a constituit principalul subiect, Suzuki Rōshi s-a folosit de mai multe traduceri în limba engleză, cele care erau disponibile în acel moment – în special cele ale lui R. H. Blyth și Reiho Masunaga – la care a adăugat traducerea directă a ideogramelor chinezești. Ca atare, comentariile sale nu se potrivesc exact cu niciuna dintre traduceri. Am inclus în textul cărții și traducerea în limba engleză folosită de Sōtō-Shū (Școala Sōtō) în cadrul Conferinței Liturgice ținute la Green Gulch Farm, Sausalito, California, în 1997, la care au fost adăugate unele revizuiuri. În ceea ce privește traducerea titlului poemului, *Sandōkai*, nu am găsit o traducere perfectă. Titlul propus de Sōtō-Shū la acea conferință a fost: „Armonia dintre diversitate și identitate”. Problemele inerente și dificultatea traducerii unei astfel de lucrări profunde ne duc cu gândul la un vers din

Hokyō Zanmai: „Înțelesul nu stă în cuvinte, ci răspălățește impulsul iscoditor”.

Deși Suzuki Rōshi nu a reușit să facă o traducere exhaustivă, prin aceste prelegeri a realizat totuși o traducere completă a tuturor caracterelor chinezești care alcătuiesc poemul. Am analizat aceste prelegeri, precum și sursele care nu au fost incluse în lucrarea de față (de exemplu, discuțiile private cu discipolii) și am creat o versiune englezească a poemului, care se găsește la finalul acestei cărți. În cazul unor caractere și sintagme, în funcție de contextul în care avea loc discursul, Suzuki Rōshi a oferit mai multe variante de traducere, astfel încât versiunea noastră trebuie să fie considerată doar o aproximare a ceea ce Suzuki Rōshi ar fi putut să spună.

Numele maștrilor chinezi menționați în această carte sunt echivalentele japoneze ale numelor lor chinezești, urmate de numele originale chinezești, puse între paranteze. Caracterele chinezești au fost latinizate folosind sistemul pinyin.

Astfel, numele autorului poeziei, Sekitō Kisen, este, folosind sistemul pinyin, „Shitou Xiqian”. Sistemul anterior, Wade Giles, redacta numele sub forma de „Shih-tou Hsi-chien”. Pentru a-l ajuta pe cititor să țină evidența diferențelor maștri și a liniilor de succesiune mențio-

nate în text, am inclus o diagramă genealogică în partea finală a cărții.

Transliterarea japoneză latinizată a poemului *Sandōkai* ne-a fost oferită cu amabilitate și pricepere de Kazuaki Tanahashi. Versiunea chineză este reprodusă din *Taishō shinshū daizōkyō*, o ediție a canonului budist chino-japonez, editat de Junjiro Takakusu și Kaigyoku Watanabe.